

POLITECHNIKA
GDAŃSKA

WOJCIECH WYRZYKOWSKI

PODATKOWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

GDAŃSK 2013

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Janusz T. Cieśliński

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

REDAKTOR SERII

Błażej Prusak

RECENZENCI

Elżbieta Ostrowska

Ewa Polak

REDAKTOR JĘZYKOWY

Agnieszka Frankiewicz

PROJEKT OKŁADKI

Jolanta Cieślawska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
www.pg.gda.pl/wydawnictwo/oferta

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2013

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

ISBN 978-83-7348-490-0

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 30,9, ark. druku 30,0, 137/740

Druk i oprawa: *EXPOL* P. Rybiński, J. Dąbek, Sp. Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek, tel. 54 232 37 23

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
-------------	---

Rozdział 1

SYSTEM PODATKOWY W ASPEKcie ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – UJĘCIE TEORETYCZNE

1.1. Przedsiębiorczość i uwarunkowania jej rozwoju	15
1.1.1. Przedsiębiorczość i przedsiębiorca	15
1.1.2. Wolność gospodarcza i elementy ją konstruujące	19
1.1.3. Prawne rozwiązania w Unii Europejskiej na rzecz ochrony i rozwoju przedsiębiorczości	26
1.2. Teoretyczne zasady poboru podatków	38
1.2.1. Koncepcje podatków w teorii ekonomii	38
1.2.2. Koncepcje poboru podatków dochodowych od przedsiębiorców	43
1.3. Funkcje podatków, fiskalizm i racjonalizm podatkowy	46
1.3.1. Funkcje podatków i ich wpływ na rozwój przedsiębiorczości	46
1.3.2. Podatki jako narzędzie antycyklicznej polityki fiskalnej	52
1.3.3. Istota fiskalizmu – racjonalny system podatkowy i racjonalna polityka podatkowa	60
1.3.5. Problem zmienności, jakości i niejasności prawa podatkowego	67
1.4. Podsumowanie	72

Rozdział 2

EWOLUCJA POLSKIEGO SYSTEMU PODATKOWEGO W OKRESIE TRANSFORMACJI SYSTEMOWEJ Z UWZGLĘDNIENIEM JEGO HARMONIZACJI Z PRAWODAWSTWEM UNII EUROPEJSKIEJ

2.1. Polski system podatkowy w okresie sprzed 1989 roku	74
2.2. Reformy okresu transformacji – osiągnięte rozwiązania	76
2.2.1. Zadania okresu transformacji	76
2.2.2. Zmiany w podatkach dochodowych	81
2.2.3. Zmiany konstrukcji podatków pośrednich	84
2.2.4. Zmiany dokonywane w przepisach proceduralnych	90
2.3. Harmonizacja podatków w Unii Europejskiej	94
2.3.1. Istota procesów harmonizujących	94
2.3.2. Ograniczone działania w zakresie podatków bezpośrednich	95
2.4. Podstawowe kierunki zmian dokonywanych w podatkach dochodowych obciążających przedsiębiorstwa w krajach Unii Europejskiej	98
2.5. Międzynarodowa konkurencja podatkowa	101
2.6. Systemy podatkowe w obliczu kryzysu	108
2.7. Podsumowanie	115
2.8. Zalecenia	116

Rozdział 3

OCENA POZIOMU PODATKOWYCH UWARUNKOWAŃ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE – W LATACH 2000–2011

3.1. Weryfikacja realnego poziomu wolności gospodarczej	118
3.2. Zmiany jakościowe i ilościowe w polskim sektorze przedsiębiorstw	123

3.3. Ocena poziomu fiskalizmu oraz uciążliwości podatkowej.....	134
3.4. Poziom bezpieczeństwa podatkowego przedsiębiorców.....	141
3.5. Polski system podatkowy w ocenie przedsiębiorców	149
3.6. Podsumowanie.....	157
3.7. Sugerowane zalecenia	159

Rozdział 4

ROLA PODATKÓW JAKO CZYNNIKÓW DETERMINUJĄCYCH WZROST GOSPODARCZY I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	161
4.1. Wpływ opodatkowania na wzrost PKB	161
4.2. Wpływ wysokości opodatkowania na wartość wpływów budżetowych	172
4.3. Szara strefa gospodarcza i jej implikacje podatkowe.....	181
4.3.1. Istota i czynniki determinujące rozwój szarej strefy gospodarczej	181
4.3.2. Metody badania rozmiarów oraz szacunki szarej strefy gospodarczej	186
4.3.3. Podatkowe implikacje szarej strefy gospodarczej.....	192
4.4. Wpływ opodatkowania przedsiębiorców na rynek pracy.....	195
4.4.1. Opodatkowanie przedsiębiorców a zmiany poziomu zatrudnienia i bezrobocia w Polsce	195
4.4.2. Wpływ pozapłacowych obciążeń kosztów pracy na rozwój przedsiębiorczości	204
4.4.3. Istota „klina podatkowego” i jego wpływ na efektywność rynkową przedsiębiorców.....	208
4.4.4. Wpływ składek na ubezpieczenia społeczne na wielkość kosztów pracy.....	217
4.5. Wpływ opodatkowania na procesy inwestycyjne i metody gospodarowania składnikami majątkowymi przedsiębiorców	224
4.5.1. Opodatkowanie a rozwój inwestycji.....	224
4.5.2. Ocena poziomu nakładów inwestycyjnych przedsiębiorców w Polsce	227
4.5.3. Wpływ konstrukcji podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym na wielkość nakładów inwestycyjnych wśród przedsiębiorców.....	229
4.5.4. Wpływ ulg inwestycyjnych na poziom inwestycji przedsiębiorstw	231
4.5.5. Wpływ zasad amortyzacji środków trwałych na decyzje inwestycyjne przedsiębiorców.....	233
4.6. Wpływ podatków na rozmiary konsumpcji.....	238
4.7. Opodatkowanie a edukacja i podnoszenie kwalifikacji.....	239
4.8. Opodatkowanie a ograniczenie postępu technicznego i efektywności zasobów	242
4.9. Podsumowanie.....	242
4.10. Zalecenia	244

Rozdział 5

ISTOTA, ZAŁOŻENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI OPTYMALIZACJI PODATKOWEJ PRZEDSIĘBIORCÓW	246
5.1. Strategia podatkowa – element strategii przedsiębiorstwa	246
5.2. Elementy konstruujące strategię podatkową przedsiębiorstwa.....	250
5.3. Istota optymalizacji podatkowej.....	255
5.4. Opór podatkowy a optymalizacja opodatkowania.....	260
5.5. Metody pomiaru obciążeń podatkowych i ich optymalizacji w działalności przedsiębiorstwa.....	265
5.6. Wybrane obszary optymalizacji podatkowej w przedsiębiorstwie.....	272
5.6.1. Optymalizacja wyboru formy prawnej działalności oraz formy jej opodatkowania....	272
5.6.2. Optymalizacja obciążeń podatkowych poprzez wybór miejsca prowadzenia działalności.....	278
5.6.3. Optymalizacja poprzez wykorzystanie podatkowych grup kapitałowych	281

5.6.4. Optymalizacja poprzez wybór najkorzystniejszej metody nabycia lub eksploatacji składników majątku trwałego	285
5.6.5. Optymalizacja podatkowa poprzez wybór metody i stawek amortyzacji składników majątkowych	287
5.6.6. Optymalizacja poprzez wybór formy umowy regulującej współpracę ze zleceniobiorcami	298
5.6.7. Optymalizacja podatkowa poprzez wybór zasad rozliczeń dokonywanych z organami podatkowymi	300
5.6.8. Optymalizacja poprzez wybór zwolnienia podmiotowego z podatku od towarów i usług	309
5.6.9. Optymalizacja poprzez politykę cen kontrolowanych – wiążące porozumienia cenowe	312
5.7. Podsumowanie	315
5.8. Zalecenia	317
ZAKOŃCZENIE	318
BIBLIOGRAFIA	324
Streszczenie w języku polskim	333
Streszczenie w języku angielskim (summary)	334